

Sint Nicolaashof te Volendam

Toetsing in het kader van de Flora- en faunawet

R. de Beer

2010

Opdrachtgever
Stichting de Zorgcirkel

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

Hazenkoog 35-A
1822 BS Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	3
1.1	Aanleiding en doel van het onderzoek.....	3
1.2	Het plangebied.....	3
2	Methode.....	3
3	Resultaten.....	4
3.1	Beschrijving aanwezige biotopen.....	4
3.2	Beschermde soorten.....	4
3.2.1	Flora.....	4
3.2.2	Vissen.....	4
3.2.3	Amfibieën.....	4
3.2.4	Vogels.....	4
3.2.5	Zoogdieren.....	5
3.2.6	Overige fauna.....	5
4	Flora- en faunawet.....	6
4.1	Zorgplicht.....	6
4.2	Verbodsbepalingen.....	6
4.3	Vrijstellingen.....	6
4.4	Ontheffingsmogelijkheid.....	6
4.5	Procedure.....	7
5	Conclusies en aanbevelingen.....	8
6	Literatuur.....	9

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel van het onderzoek

Er bestaan plannen het zorgcentrum Sint Nicolaashof in Volendam te herontwikkelen. De huidige bebouwing voldoet voor een gedeelte niet meer aan de huidige gebruikseisen en zal moeten worden gesloopt.

Het één en ander zal worden vastgelegd in een bestemmingsplan. Het naastgelegen zorgcentrum 'Gouwzee' blijft gehandhaafd en zal in dit bestemmingsplan conserverend worden opgenomen.

In opdracht van Stichting 'de Zorgcirkel' heeft Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau Van der Goes en Groot in het kader van de Flora- en faunawet een *quick scan* uitgevoerd naar de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde flora en fauna op het terrein van zowel Sint Nicolaashof als de Gouwzee.

Het onderzoek heeft bestaan uit een veldbezoek.

1.2 Het plangebied

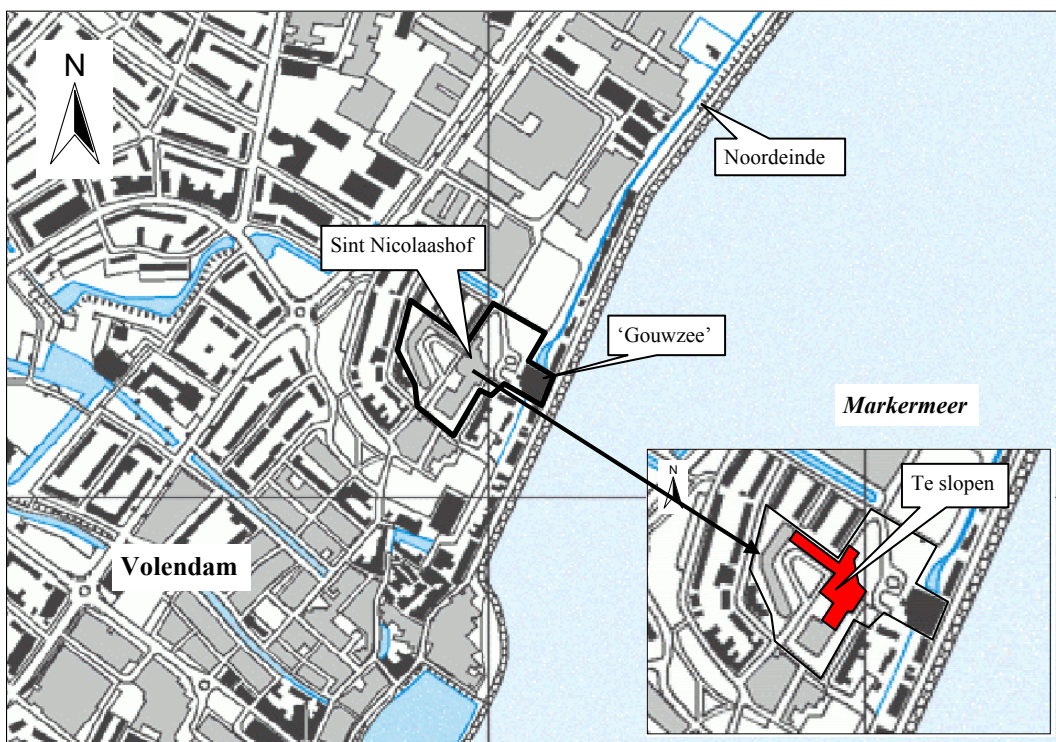
In Figuur 1 is de ligging van het onderzoeksgebied aangegeven. Het plangebied ligt aan derand van de oude kom van Volendam en grenst aan het bedrijventerrein 'Julianaweg'. Het plangebied is vrijwel geheel omgeven door dichte bebouwing. Aan

de oostkant kijkt zorgcentrum 'Gouwzee' uit over het uitgestrekte Markermeer.

In de plannen wordt het oudere gedeelte van de bebouwing en een gedeelte van de oostelijke vleugel gesloopt en vervangen voor nieuwere, meer kleinschalige, bebouwing (zie inzet in Figuur 1).

2 Methode

Het plangebied is op 26 oktober 2010 bezocht om enerzijds de aanwezige en aangrenzende biotopen te beschrijven en anderzijds eventuele incidentele waarnemingen te doen van beschermde flora en fauna (voor zover waarneembaar). Op basis van de aangetroffen biotopen is per soortgroep een inschatting gemaakt van het mogelijk voorkomen van in ieder geval die beschermde soorten waarvoor, indien aanwezig, ontheffing moet worden aangevraagd bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling.

Figuur 1. Ligging van het plangebied met in de inzet aangegeven het te slopen deel van de bebouwing (rood).

3 Resultaten

3.1 Beschrijving aanwezige biotopen

Sint Nicolaashof

Het Sint Nicolaashof bestaat uit een langgerekt U-vormig gebouw met enkele verdiepingen. De bebouwing heeft een nieuwer gedeelte dat vastgebouwd is aan een ouder deel. Het gebouw wordt omgeven door verhardingen en goed onderhouden korte gazons met enkele jonge aanplantbomen en perkjes met lage heesters en tuinplanten. Het oudere gedeelte van de bebouwing heeft een dak met dakpannen die soms licht scheef liggen of beschadigd zijn. In dit gedeelte zijn vermoedelijk spouwgoten aanwezig. De nieuwere bebouwing heeft platte daken en is gedeeltelijk beplaat. In dit deel van de bebouwing zijn gaten aanwezig, ook in de blinde muren. Deze geven vermoedelijk toegang tot een spouwholte tussen de muren.

Gouwzee

Dit gebouw is grotendeels beplaat zonder opvallende spleten of (spouw)gaten. Het gebouw heeft een pannendak met zeer nauw sluitende dakpannen, ook zonder spleten of gaten. Naast het gebouw ligt bestrating en een tuin met hogere struiken.

3.2 Beschermd soorten

3.2.1 Flora

In het plangebied werd geen beschermde flora waargenomen. Deze wordt ook niet verwacht.

3.2.2 Vissen

In het plangebied is geen water aanwezig, er kunnen dus geen vissen voorkomen. Direct naast het plangebied naast 'de Gouwzee' bevindt zich een kleine sloot. Hier zullen geen activiteiten plaatsvinden.

3.2.3 Amfibieën

In het plangebied is geen voortplantingswater aanwezig voor amfibieën. Het gebied levert ook geen geschikt landbiotoop.

3.2.4 Vogels

In het oudere gedeelte van de bebouwing van het Sint Nicolaashof werden Huismussen en een Kauw in de dakgoten en op het dak gezien (zie foto). In deze bebouwing kan ook Gierzwaluw broeden. In de hogere begroeiing van de tuin van de Gouwzee zou een algemene struweelvogel als de Merel kunnen vestigen.

Huismus in de dakgoot van het Sint Nicolaashof.

Vogels vallen onder het zwaardere beschermingsregime van de Flora- en faunawet. Men dient activiteiten waarbij nesten verstoord kunnen worden buiten het broedseizoen plaats te doen vinden, dus niet van 15 maart tot 15 juli.

Verblijfplaatsen van Gierzwaluw en Huismus zijn jaarrond beschermd. Bij de uitvoering van een project waarbij dergelijke verblijfplaatsen vernield of verstoord kunnen worden, dient door verzachtende en/of compenserende maatregelen voorkomen te worden dat schade voor deze vogels optreedt. Deze verzachtende maatregelen kunnen bijvoorbeeld het aanbrengen van zogenaamde ‘huismussenvide’s’ en/of gierzwaluwstenen betreffen in naastgelegen bebouwing die gehandhaafd blijft. Ook in de nieuwbouw zouden alternatieve vestigingsplaatsen kunnen worden aangeboden.

3.2.5 Zoogdieren

Het plangebied is vrijwel ongeschikt voor grondgebonden kleine zoogdieren omdat nauwelijks dekking en voedsel aanwezig is.

In de gehele bebouwing van Sint Nicolaashof zouden in de spouw of onder dakpannen vleermuizen kunnen verblijven. Met name de blinde muren met gaten zijn geschikt. In de Gouwzee is geen potentie voor vleermuisverblijf.

Als vleermuizen in het plangebied verblijven en als de ingreep negatieve gevolgen heeft voor deze dieren, dan zouden verzachtende maatregelen moeten worden genomen zoals het plaatsen van vleermuiskasten in- of op bebouwing die blijft gehandhaafd.

3.2.6 Overige fauna

Het onderzoeksgebied is niet geschikt voor andere beschermde diersoorten, in verband met het ontbreken van geschikt biotoop.

4 Flora- en faunawet

4.1 Zorgplicht

Een belangrijke bepaling van de Flora- en faunawet is de zorgplicht in artikel 2. Hierin staat “dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora en fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.”

4.2 Verbodsbepalingen

De Flora- en faunawet bepaalt dat het verboden is planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (art. 8).

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen, dan wel opzettelijk te verontrusten (artt. 9 en 10).

Verder is het verboden van beschermde diersoorten nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (art. 11) en dit geldt ook voor eieren (art. 12).

Vogelnesten die buiten het broedseizoen in gebruik zijn vallen onder de definitie van vaste rust- of verblijfplaatsen en zijn daarom jaarrond beschermd.

Eind augustus 2009 heeft Dienst Regelingen van het ministerie van LNV een ‘uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet’ op de website gepubliceerd (www.hetlnvloket.nl) Hierin komt uitgebreid de status van jaarrond beschermde vogels aan de orde:

- ♣ Verschillende soorten vogels die jaarrond van hun nest gebruik maken of zeer honkvaste vogels die voor hun broedplaats afhankelijk zijn van bebouwing of bepaald biotoop of die niet of nauwelijks in staat zijn zelf een nieuw nest te maken worden onderverdeeld in categorie 1 t/m 4 en zijn jaarrond beschermd. Voor het verstoren of vernielen van dergelijke nesten is een ontheffing nodig die wordt getoetst volgens dezelfde criteria als ‘Tabel 3’-soorten (zie §4.5).
- ♣ Vogels die weliswaar honkvast zijn en vaak terugkeren naar de plaats waar zij eerder ook broedden

of de directe omgeving daarvan, maar die over voldoende flexibiliteit beschikken om als een broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen, zijn *niet* jaarrond beschermd. Van deze soorten zijn de verblijfplaatsen alleen dan beschermd als ‘zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen’ (categorie 5).

4.3 Vrijstellingen

Bij Algemene Maatregel van Bestuur is de Mol vrijgesteld van de verboden van de artikelen 9 t/m 11 en daarnaast zijn Bosmuis, Veldmuis en Huisspitsmuis vrijgesteld in of op gebouwen of daarbij behorende erven¹.

In een ministeriële regeling zijn vervolgens nog andere algemene soorten aangewezen die alleen vrijgesteld zijn van de verboden van de artikelen 8 t/m 12, indien het gaat om werkzaamheden in het kader van natuurbeheer, van bestendig beheer of onderhoud, van bestendig gebruik of van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting². Voor deze soorten hoeft dan geen ontheffing te worden aangevraagd, maar de zorgplicht blijft onverminderd gelden. Dit wordt het “lichte beschermingsregime” genoemd, geldend voor de z.g. “**tabel 1**”-soorten. Broedvogels vallen hier niet onder.

4.4 Ontheffingsmogelijkheid

De realisatie van activiteiten, zoals het aanleggen van woningbouw- of bedrijventerreinen, heeft veelal beschadiging of de vernieling tot gevolg van de voortplanting- en rustplaatsen van de in het gebied voorkomende beschermde soorten. In bepaalde gevallen moet dan ontheffing volgens artikel 75 van de Flora- en faunawet³ aangevraagd worden.

Als er andere beschermde soorten voorkomen dan de soorten die zijn vrijgesteld van de verboden (zie §4.3), kan de voorgenomen (bouw)activiteit alleen worden gerealiseerd als een ontheffing is verleend. De vraag of de ontheffing kan worden verleend zal worden beoordeeld door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, op basis van de twee andere beschermingsregimes⁴:

- ♣ Zwaar beschermingsregime, geldend voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn en voor apart aangewezen soorten in een vernieuwde “bijlage 1”

¹ Besluit vrijstelling beschermde diersoorten, Staatsblad 2000, 525, art. 16e

² Wijziging Regeling vrijstelling beschermde diersoorten Flora- en faunawet, Staatscourant 2 februari 2005, nr. 23

³ Besluit vrijstelling beschermde diersoorten, Staatsblad 2000, 525

⁴ wijziging in Besluit vrijstelling beschermde diersoorten in Staatsblad 2004, 501, vnl. artt. 16b en 16c

van het Besluit vrijstellingen beschermde dier- en plantensoorten. Zij vormen samen de “**tabel 3**”-soorten. Ook vogels en vleermuizen vallen hieronder.

- ♣ Minder zwaar beschermingsregime, geldend voor de overige beschermde soorten (“**tabel 2**”), maar niet de eerdergenoemde algemene soorten (“**tabel 1**”).

Indien men in het bezit is van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode hoeft bij werkzaamheden in het kader van natuurbeheer, van bestendig beheer of onderhoud en van bestendig gebruik voor de tabel 2-soorten en ook voor vogels geen ontheffing aangevraagd te worden.

Voor tabel 3 soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd als afdoende maatregelen genomen kunnen worden om “de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats te garanderen”, dit ter beoordeling van het Min. van LNV.

Als dergelijke maatregelen niet kunnen worden genomen, kan voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrictlijn alleen ontheffing worden verkregen als een wettelijk belang uit de Vogel- of Habitatrictlijn in het geding is. Voor overige tabel 3-soorten kan ontheffing verkregen worden als ontheffing is aangevraagd op grond van een wettelijk belang uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

Voor de eerdergenoemde “tabel 3-soorten” dient wegens een uitgebreide toets ook te worden vermeld:

- ♣ onderbouwing van de keuze voor de geplande locatie van de voorgenomen activiteit en onderzoek naar alternatieve locaties;
- ♣ de onderbouwing van het maatschappelijk belang van de voorgenomen activiteit;
- ♣ een toelichting op de afweging van de voorgenomen activiteit.

De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan het criterium “doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort” en de mate waarop de functionaliteit van een vaste voortplantings-, rust- en/of verblijfplaats/groeiplaats aangetast wordt.

4.5 Procedure

Bij ruimtelijke ingrepen dient beoordeeld te worden in welke mate er sprake is van negatieve effecten van de voorgenomen werkzaamheden op aanwezige soorten. Dit hangt af van de fysieke uitvoering daarvan en de periode waarin dit wordt ondernomen.

Zijn er negatieve effecten op soorten van het zware of minder zware beschermingsregime, dan dient een “Aanvraag ontheffing, ingevolge Flora- en faunawet artikel 75, vierde lid of vijfde lid onderdeel c” te worden ingediend bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van LNV. Deze aanvraag dient onder andere vergezeld te gaan van:

- ♣ het desbetreffende projectplan;
- ♣ een actuele inventarisatie naar het voorkomen van beschermde dier- en plantensoorten in het plan-gebied;
- ♣ een beschrijving van de te verwachten schade voor de in de aanvraag vermelde soorten;
- ♣ een beschrijving hoe de schade aan de beschermde soorten tot een minimum kan worden beperkt;
- ♣ een beschrijving van voorgenomen verzachtende en/of compenserende maatregelen indien schade onvermijdelijk is;

5 Conclusies en aanbevelingen

- ♣ Het onderzoeksgebied is in potentie geschikt voor beschermde soorten vogels en (kleine) zoogdieren.
- ♣ In het plangebied kunnen broedvogels voorkomen. Voor de verwachte aanwezige broedvogels dienen werkzaamheden waarbij nesten vernield of verstoord kunnen worden, buiten het broedseizoen plaats te vinden. Een ontheffing is voor broedvogels dan niet nodig. Het broedseizoen loopt ruwweg van half maart tot en met half juli.
- ♣ In het te slopen deel van de bebouwing bevinden zich jaarrond beschermde verblijfplaatsen van Huismus en mogelijk Gierzwaluw. Vervolgonderzoek onderzoek naar de (hoeveelheid) in gebruik zijnde verblijfplaatsen van deze vogelsoort(en) is derhalve noodzakelijk. Vervolgens dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend, waarin passende verzachtende en compenserende maatregelen worden beschreven.
- ♣ In het te slopen deel van de bebouwing kunnen vleermuissoorten voorkomen. Er wordt een vervolgonderzoek aanbevolen naar de aanwezigheid van vleermuizen, vooral gericht op de te slopen bebouwing van het Sint Nicolaashof. Deze inventarisatie kan gedeeltelijk samenvallen naar die van de Huismus en Gierzwaluw. Als er vleermuizen aanwezig zijn, dan dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend, waarin passende verzachtende en compenserende maatregelen worden beschreven.
- ♣ Op grond van de bevindingen in deze *quick scan* is vervolgonderzoek naar beschermde soorten noodzakelijk.
- ♣ Als na het uitvoeren van de noodzakelijke ecologische vervolgonderzoeken vóór aanvang van de sloop de juiste verzachtende en/of compenserende maatregelen genomen worden, kan het negatieve effect op gevonden natuurwaarden worden geminimaliseerd of teniet gedaan. Op grond hiervan wordt verwacht dat door dienst regelingen van LNV ontheffing wordt verleend of dat een ontheffingsaanvraag zal worden afgewezen omdat schade niet optreedt.

Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten (alle regimes) geldt de zorgplicht (zie §4.1). Teneinde de zorgplicht na te leven kan men voorafgaand aan de werkzaamheden de volgende praktische richtlijnen hanteren:

- ♣ Versturende werkzaamheden (zoals het kappen van bomen en struiken of het slopen van gebouwen) dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden om verstoring van broedvogels te voorkomen. Het broedseizoen loopt ruwweg van half maart tot en met half juli;

- ♣ Om uitsluitel te verkrijgen omtrent het voorkomen van Huismus, Gierzwaluw en vleermuizen wordt een inventarisatie van de bebouwing van Sint Nicolaashof aanbevolen. Deze inventarisatie kan gecombineerd worden uitgevoerd. De optimale periode voor dergelijk onderzoek is april- juni.

Natuurbeschermingswet 1998

Vanwege de ingesloten ligging van de te slopen bebouwing, afgeschermd van en gelegen buiten het Natura 2000- gebied 'Markermeer en IJmeer' en de aard van de werkzaamheden, wordt in het geheel geen negatieve externe werking van de ingreep verwacht op dit Vogel- en Habitatrichtlijngebied. Er hoeft daarom geen aparte beoordeling te worden opgesteld voor de NB- wet 1998.

6 Literatuur

- BROEKHUIZEN, S., B. HOEKSTRA, V. VAN LAAR, C. SMEENK & J.B.M. THISSEN (RED.), 1992. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. 3^e herziene druk. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- CREEMERS, R.C.M., & J.C.W. VAN DELFT (RAVON, RED.), 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland - Nederlandse Fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- JANSSEN, J.A.M., J.H.J. SCHAMINÉE, 2004. *Europese Natuur in Nederland, Soorten van de habitatrichtlijn*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- KAPTEYN, K., 1995. *Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding*. Provincie Noord-Holland, Noordhollandse Zoogdierstudiegroep, Het Noordhollands Landschap, Haarlem.
- LIMPENS, H., K. MOSTERT & W. BONGERS (RED.), 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen: onderzoek naar verspreiding en ecologie*. Utrecht.
- MEIJDEN, R. VAN DER, 2005. *Heukels' Flora van Nederland*. 23^e druk. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- NEDERLANDSE VERENIGING VOOR LIBELLENSTUDIE 2002. *De Nederlandse Libellen (Odonata)*. – *Nederlandse Fauna 4*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- NIE, H.W. DE & G. VAN OMMERING, 1998. *Bedreigde en kwetsbare zoetwatervissen in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst*. Rapport nr. 33, IKC Natuurbeheer, Wageningen.
- NIE, H.W. DE, 1997. *Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen*. 2^e herziene druk. Media Publishing Int. bv, Doetinchem.
- NÖLLERT, A., C. NÖLLERT, 2001. *Amfibieëngids van Europa*. TIRION Uitgevers bv, Baarn.
- PETERS, T.M.J., C. VAN ACHTERBERG, W.R.B. HEITMAN, W.F. KLEIN, V. LEFEBER, A.J. VAN LOON, A.A. MABELIS, H. NIEUWENHUIJSEN, M. REEMER, J. DE ROND, J. SMIT, H.H.W. VELTHUIS, 2004. *De wespen en mieren van Nederland (Hymenoptera: Aculeata)* – *Nederlandse Fauna 6*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, KNNV Uitgeverij, Utrecht & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- RUITENBEEK, W., C. SCHARRINGA & P.J. ZOMERDIJK, 1990. *Broedvogels van Noord-Holland*. Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- SDU UITGEVERS, 2002-2007. *Flora- en faunawet, bewerkt en toegelicht door M.A. Huber, mr. drs. D. van der Meijden, J.A.M. van Spaandonk & mr. A.S. Vreugdenhil*. Koninklijke Vermande, Den Haag.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000*. – *Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- STUMPEL, TON, STRIJBOSCH, HENK. 2006. *Veldgids Amfibieën en reptielen*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- TWISK, P., A. VAN DIEPENBEEK & J.P. BEKKER, 2009. *Veldgids Europese zoogdieren*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.

